

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

Максим БУЛИК

«15» травня 2024 р.

«ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ»

Кваліфікаційна робота здобувачки вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Скоби Валерії Вадимівни

Науковий керівник:

Булик М. В., к.політ.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин

Рецензент:

Трима К. А., к.політ.н., старший науковий співробітник відділу взаємодії університетів та суспільства Інституту вищої освіти НАПН України

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою відмінно / 90 / А

Секретар ЕК

Анастасія ТРОФИМЕНКО

«11» червня 2024 р.

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН.....	8
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ ПІД ЧАС ПЕРШОЇ КАДЕНЦІЇ Е. МАКРОНА.....	17
РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ ПІД ЧАС ДРУГОЇ КАДЕНЦІЇ Е. МАКРОНА.....	28
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена значенням ролі Франції на міжнародній арені та її вагомим впливом на геополітичну ситуацію в світі. Розгляд стану французько-українських відносин набуває все більшої актуальності в умовах російсько-української війни. Франція – це держава що має лідируючі позиції в багатьох впливових міжнародних організаціях, таких як ЄС, НАТО, ООН. Отже, для країни, що потерпає від вторгнення агресора на свою суверену територію, союзницькі відносини з Францією наразі є надзвичайно важливими.

З історичної точки зору Франція є державою, яка зробила значний внесок у розвиток міжнародних відносин, формування балансу сил та євроцентризму. Французи, які протягом сучасної історії мали велику вагу на міжнародній арені, на початку XXI століття зіткнулися з численними проблемами у внутрішній та зовнішній політиці.

В епоху глобалізації стосунки між державами відрізняються динамікою та різкими змінами у політичних та кліматичних аспектах геополітичних параметрів. У таких умовах Франція, з метою збереження своєї ролі однієї з провідних країн-лідерів Європи, систематично вживає комплексних заходів, включаючи політичні, дипломатичні, а навіть силові засоби впливу.

Загалом французька зовнішня політика має чотири основні цілі: забезпечення участі у збереженні миру та безпеки на глобальному рівні, запобігання глобальним екологічним катастрофам, сприяння просуванню європейського проекту та оздоровлення французької економіки. Прагнення займати високе положення на політичному «олімпі» створює передумови для швидкої адаптації та зміни стратегій, спрямованих на побудову міцної зовнішньої політики.

Протягом тривалого періоду часу відносини між Україною та Францією були обмеженими, оскільки основний акцент у французькій зовнішній політиці був зроблений на південному, а не східному сусідстві, зокрема на стосунках з Росією. У

свою чергу, Україна, з моменту отримання незалежності, проявляла нестабільність у розвитку відносин з країнами ЄС, зокрема з Францією.

Однак за умов російсько-української війни, яка триває з 2014 року, позиція Франції стала визначальною з огляду на її впливову роль на міжнародній арені. Франція висловила однозначну політичну підтримку Україні, засудивши анексію Криму і підтвердивши відданість суверенітету держави у її міжнародно визнаних кордонах. Крім того, починаючи з 2014 року, спостерігається значна активізація українсько-французьких контактів.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну повністю змінило відносини між Києвом і Парижем. Франко-українські відносини пройшли кілька етапів з боку Франції: фазу страху, фазу співчуття, фазу солідарності. Сьогодні Франція увійшла у фазу мужності.

Наразі для зовнішньої політики Франції стало пріоритетним зміцнення співпраці з Україною та звичайно ж розвиток європейської безпеки. Бо відчуття загрози з боку Росії не тільки для України, а й інших європейських держав, спонукає французів до реалізації своїх стратегій з посилення обороноздатності Європейського союзу. Та що не менш важливо, демонстрації своєї країни в якості лідера в новій геополітичній ситуації.

Об'єктом дослідження наукової роботи є французько-українські відносини.

Предметом дослідження наукової роботи є французько-українські відносини на сучасному етапі.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період з початку XXI століття.

Стан наукового дослідження зовнішньої політики Франції та зокрема, українсько-французьких відносин є досить розвиненим і активно вивчається в рамках міжнародних відносин та політології. Тематиці дослідження присвячено багато робіт. У статті представлено різні підходи науковців, філософів, істориків, політологів, експертів з міжнародних відносин.

Умови формування нового світового порядку, що стали наслідком кардинальних змін у світі, відзначаються одночасним поглибленням принципів нової геополітичної стратегії Парижу в контексті нових геополітичних конфліктів.

У цій роботі використовувались статті таких вітчизняних авторів, як Т. Чорновіл [21], Л. Літра [1], Р. Серов [17], К. Денисенко [8], О. Мітрофанова [9]. І сучасні публікації іноземних експертів, як Йозеф де Векк [50], Павел Зерка [46], Флоран Пармантьє [1], Мішель Дюкло. [49]

Метою дослідження є аналіз сучасних тенденцій зовнішньої політики Франції та еволюція її дій на зовнішній арені у контексті відносин з Україною з огляду на політичні, економічні та безпекові аспекти.

Для досягнення визначеної мети можна виокремити наступні **завдання дослідження:**

- Проаналізувати джерельну базу дослідження з даної тематики;
- Визначити нормативно-правове забезпечення французько-українських відносин;
- Зазначити основні напрямки реалізації зовнішньої політики держави в умовах російсько-української війни;
- Проаналізувати еволюцію зовнішньої політики Франції по відношенню до України;

Для досягнення зазначеної мети та вирішення поставлених завдань необхідно залучення широкої **джерельної бази**.

Джерельною базою дослідження є група договорів, угод, повідомлень МЗС Франції та України, а також матеріали підзвітних підрозділів та офіційні заяви президентів та державних діячів. За допомогою цих документів можна утворити загальне уявлення про сучасний стан відносин між Францією та Україною. Особливий інтерес становлять виступи президентів зазначених країн та матеріали преси. Зокрема, в цій роботі використовувались матеріали таких ЗМІ, як BBC [22], The Telegraph [35], France24 [28,39], Espresso.Global [33], The Washington Post [34], Bloomberg [38], Defence24 [26], The Conversation [37] та інші.

Методологічна основа роботи. Основні підходи дослідження включають системний, структурно-функціональний, історичний, логічний аналіз, а також метод спостереження та аналізу документів. Системний підхід базується на аналізі групи документів. Структурно-функціональний підхід полягає у розгляді складових

зовнішніх факторів та пріоритетів, які визначають політику Франції в регіоні. Історико-системний метод допомагає вивчати активізацію Франції в Східно-Європейському регіоні в геополітичному контексті. Логічний метод, не передбачає глибокого аналізу, а дозволяє аналізувати вибіркові факти.

Матеріал викладено у хронологічному порядку. Метод аналізу та синтезу дозволив дослідити фактори еволюції зовнішньої політики Франції. Методи індукції та дедукції дозволили зробити узагальнюючі висновки. Принцип наукової об'єктивності вимагає всебічного вивчення наявного матеріалу та різних точок зору дослідників.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання для подальших досліджень щодо українського вектору зовнішньої політики Франції та міжнародних відносин у зазначений період. Результати також можуть бути корисні для розробки навчальних курсів та методичних рекомендацій для студентів спеціальностей «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та «Політологія», а також для підготовки до семінарських занять та написання узагальнюючих праць з зовнішньої політики Франції.

Також результати даного дослідження були апробовані в рамках таких конференцій: «Суспільно-політичні трансформації у ХХІ столітті: локальні, національні та глобальні контексти» 18 квітня 2024 року та «Декада студентської науки 2024» 04 – 15 березня 2024 року.

Структура роботи включає в себе вступ, три розділи, висновки та список використаної літератури.

Перший розділ «Нормативно-правова база французько-українських відносин» розглядає основні правові документи та нормативні акти, які регулюють взаємодію між Францією та Україною. Розділ включає аналіз та узагальнення ключових аспектів правового фундаменту відносин між двома країнами, включаючи угоди в сфері торгівлі, оборони, культури та права. Подана інформація демонструє важливість нормативно-правової бази для розвитку та підтримки дипломатичних, економічних та культурних зв'язків між Францією та Україною.

Другий розділ «Український вектор політики Франції під час першої каденції Е. Макрона», присвячений зовнішньополітичній діяльності сучасного президента Франції відносно України під час його першого президентського терміну, розпочинається з аналізу концепцій зовнішньої політики Франції. Метою цього аналізу є включення французько-українських відносин у загальний контекст зовнішньої політики Франції. Такий підхід дозволяє краще зрозуміти динаміку взаємовідносин між цими двома країнами та виявити ключові аспекти співпраці та взаємодії. Розділ надає історичний огляд подій, які відбулися протягом першої каденції президента Макрона та їх вплив на дипломатичні стосунки між Францією та Україною.

Третій розділ «Український вектор політики Франції під час другої каденції Е. Макрона» досліджує зовнішньополітичну стратегію Франції у відношенні до України протягом другого президентського терміну Еммануеля Макрона. Аналізуються ключові аспекти діалогу та співпраці між двома країнами, враховуючи контекст сучасних геополітичних та міжнародних викликів. Особлива увага приділяється еволюції французько-українських відносин та зміні стратегій зовнішньої політики Франції. Розділ також висвітлює конкретні ініціативи та заходи, спрямовані на підтримку України, а також оцінює їхній вплив та ефективність.

Список джерел налічує 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН.

Початок формування українсько-французьких політичних відносин був не надто динамічним, однак, вся необхідна система двосторонніх відносин була збудована. Рівень політичного діалогу постійно зростав та розвивався. 13 червня 1990 року в Києві було відкрито Генеральне Консульство Франції. Відбувались робочі зустрічі з французькими міністрами. Згодом, у жовтні 1991 року, Л.Кравчук мав зустрічі з президентом Франції Ф.Міттераном у Парижі.

27 грудня 1991 року Франція, разом з іншими країнами ЄС, визнала незалежність України. 24 січня 1992 року в Києві міністрами закордонних справ України та Франції А. Зленком та Р. Дюма підписано протокол про встановлення дипломатичних відносин. У цьому самому році Генеральне консульство Франції в Україні було піднесено до рангу Посольства, а у вересні 1993 року було відкрито Посольство України у Франції. Представниками України служили О. Сліпченко, а також послы Ю. Кочубей, А. Зленко, Ю. Сергеев. Паралельно посол України в Парижі виконував функції постійного представника нашої держави при ЮНЕСКО. [9]

Усього було підписано близько 40 двосторонніх документів між Францією та Україною. Серед них варто відзначити Договір про взаєморозуміння та співробітництво між Україною і Франційською Республікою (16.06.1992), що визначив основу для подальшого розвитку міждержавних відносин. Далі слід зазначити такі документи, як Угода між Урядом України і Урядом Франційської Республіки про взаємне сприяння та взаємний захист інвестицій (03.05.1994), Угода між Урядом України і Урядом Франційської Республіки про культурне, науково-технічне співробітництво (19.10.1995), а також Конвенція між Урядом України і Урядом Франційської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та

попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно (31.01.1997).[10]

Рішенням Верховної Ради України №2610–12 від 17 вересня 1992 року було схвалено Договір про взаєморозуміння та співробітництво між Україною і Французькою Республікою. Однак, розвиток відносин на основі цього договору прогресував з певною повільністю. Підписаний у червні 1992 року, договір отримав ратифікацію від Національних зборів Франції лише 14 лютого 1996 року. Для французького керівництва та загалом, потенціал незалежної України був не зовсім зрозумілим.

У статті 2 цього документа зазначено про участь України та Франції у конструюванні мирної та солідарної Європи. З урахуванням цієї перспективи, обидві країни розвивають політичну співпрацю як на двосторонній, так і на багатосторонній основі. [9] «Французька Республіка зобов'язується сприяти розвитку тісних зв'язків між Україною і Європейськими співтовариствами. ... сприяти вступу України до Ради Європи, який вона розглядає як важливий фактор інтеграції України в об'єднану Європу» (Ст. 6). Ці позиції були закріплені у Постанові Верховної Ради України "Про Основні напрями зовнішньої політики України" (1993 року), а нову, заключну редакцію отримали у Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010 року). [17]

Галузі двостороннього співробітництва, згадані у цьому договорі, не відрізняються від тих, які зазвичай зберігаються в угодах того самого предмета: військове, економічне, культурно-правове та інституційне співробітництво. Оригінальність франко-українського договору про дружбу полягає у пріоритеті співпраці у сфері ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Військова співпраця. Стаття 10 заохочує поглиблення контактів між Францією та Україною у військовій галузі, будь то контакти між міністерствами закордонних справ та міністерствами оборони або між штабами армій двох держав. Крім того, у статті 10 йдеться про «регулярний обмін думками» між сторонами щодо «концепцій оборони».

Після візиту в Україну міністра оборони Жака Мелліка в березні 1992 року початок двостороннього військового співробітництва призвів до призначення військового аташе в Києві. Візит до Франції міністра оборони України у вересні 1992 р. підтвердив важливість, яку українська сторона надає цьому аспекту франко-українських відносин.

Економічні відносини. Різні положення договору від 16 червня 1992 р. спрямовані на заохочення двостороннього економічного співробітництва, чи то співробітництво у підготовці суб'єктів економічного та соціального життя (ст. 13), розвиток правової та податкової бази, адаптованої до іноземних інвестицій (ст. 13). пункт, розроблений угодою про заохочення та взаємний захист інвестицій від 3 травня 1994 р., або визначення пріоритетних галузей (космічна, агропродовольча). цивільна ядерна безпека, охорона здоров'я, енергетика, навколишнє середовище, дослідження та зв'язок (статті 11 та 12).

Крім того, зобов'язання щодо спрощення процедур видачі та продовження віз (стаття 19) є частиною прагнення полегшити обміни між бізнесменами двох країн.

Зобов'язання Франції у боротьбі з наслідками Чорнобиля. У договорі від 16 червня 1992 року окрема стаття присвячена двосторонньому співробітництву у сфері ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (ст. 18), чи це стосується охорони навколишнього середовища, цивільної ядерної безпеки чи охорони здоров'я (ст. 12).

Культурні зв'язки. У статті 17 цього договору йдеться про «стару традицію культурних відносин» між двома країнами, а також про їхнє бажання зробити свій внесок у «побудову загальноєвропейського культурного простору». У статті 17, як і в усіх договорах про дружбу, розглядаються класичні культурні аспекти – поширення мов, аудіовізуальна співпраця, молодіжні обміни, культурні центри, поширення книг – а також науково-технічні аспекти.

На правовому рівні культурне співробітництво ґрунтується на двосторонньому рамковому договорі, підписаному у червні 1992 року, та на двох угодах, підписаних у травні 1994 року, про культурні центри та обміни в галузі молоді та спорту.

Французький інститут України, розташований з осені 1993 року в окремому від посольства приміщенні, має в своєму розпорядженні відеотеку та медіатеку з 10 000

документів. Його діяльність розвивалася у всіх художніх дисциплінах: кіно, театрі, танці, музиці... У січні 1996 року Французький інститут стане центром культурної та лінгвістичної співпраці, що має фінансову автономію.

Проте зазначимо, що поширення української мови у Франції залишається маргінальним, а відсутність українського культурного центру у Франції стаття 17 стосується взаємності, яка все ще багато в чому є фіктивною.

Адміністративне та інституційне співробітництво. Договір від 16 червня 1992 р. регулює адміністративні та інституційні аспекти двостороннього співробітництва. Не дивно, що в цих сферах виявляється уважний попит, оскільки проблема переходу до правової держави гостро стоїть у країнах, які протягом кількох десятиліть під радянським наглядом.

Цей аспект двостороннього співробітництва включає ініціативи, спрямовані на співпрацю у сфері верховенства закону та демократичних інститутів, а також проекти, поки що дещо закулісні, що стосуються конкретних інституційних секторів (міжпарламентське співробітництво, побратимство, судове співробітництво...).

Сильна сторона наших двосторонніх відносин, франко-українська адміністративна співпраця, бере свій початок у 1992 році, коли українська влада звернулася до Франції з проханням створити «Інститут управління громадськими та місцевими справами», призначений для забезпечення початкової підготовки випускників вищих навчальних закладів для державної служби та безперервна освіта старших державних службовців в Україні. Створений завдяки співпраці ЕНА та Міжнародного інституту державного управління, цей інститут було перетворено у травні 1995 року на Академію безпосередньо за президента, що показує, з яким інтересом до цієї програми ставляться вищі українські державні органи. [45]

Згідно зі статтею 16 Договору про взаєморозуміння та співробітництво між Україною і Французькою Республікою, Україна та Франція сприяють співробітництву між парламентами зазначених країн. У Верховній Раді України, Національних зборах та Сенаті Франції функціонують групи дружби «Франція-Україна», головними завданнями яких є сприяння розвитку міжпарламентського співробітництва між законодавчими органами двох країн, налагодженню регулярних

зв'язків на рівні комітетів і комісій обох парламентів, реалізації ініціатив щодо подальшої співпраці на парламентському рівні, поширенню двосторонніх контактів на регіональному рівні. [10]

Однак, відповідно до оцінки французьких парламентських аналітиків, співпраця між групами дружби Верховної Ради та Національної асамблеї протягом тривалого часу не відповідала потенціалу обох країн. При тому, що міжпарламентське співробітництво та діалог - це важливий чинник відносин не тільки обох парламентів, а й обох країн. [9]

У 2000-2004 роках політичні відносини України та Франції мали певні затримки у розвитку. Зокрема, через низьку скандалів та «багатовекторну» дипломатію тодішнього президента України Л. Кучми. Однак, період починаючи з 2005 року, ознаменувався бурхливим зростанням українсько-французького співробітництва. [17]

Під час офіційного візиту президента України В.Ющенко до Франції, у червні 2005 року, глави обох держав домовились про взаємний контроль над виконанням програми «Дорожніх карт». Це сприяло підтримці Францією реформ в Україні у рамках Плану дій Україна-ЄС та посилює міждержавний діалог на всіх рівнях та обмін візитами між країнами. «Дорожня карта» передбачала активізацію міжпарламентських обмінів та співробітництва на рівні регіонів та міст.

Під час візиту В.Ющенко до Парижа у жовтні 2007 року, ним було висунуто питання про європейську перспективу України в контексті укладання нової посиленої угоди між Україною та ЄС. Відповідно до цього, Франція запропонувала надати Україні статус «асоційованого партнера» ЄС. [18] Ці пропозиції Франції були відзначені як амбітні та прогресивні, вони визначили основні напрями та завдання для подальших переговорів щодо укладання нової угоди. Під час головування Франції у Раді ЄС у другій половині 2008 року було прийняте політичне рішення щодо формулювання назви нової Угоди як угоди про асоціацію.

Проте, незважаючи на певну підтримку євроінтеграційних зусиль України та ініціативу запровадження нового статусу асоційованого партнера, Франція протягом тривалого часу виявляла певну пасивність у відношенні до України, уникаючи

трансформувати «український чинник» у фактор протистояння з Росією. Оскільки традиційним ключовим партнером Франції в регіоні була Росія, це призвело до того, що Франція блокувала проект форсованого приєднання України до НАТО на Бухарестському саміті НАТО в 2008 році. Пасивність Франції також виявилася у нерівності у динаміці українсько-французьких політичних контактів на вищому рівні: з 1991 по 2010 рік. Президент України відвідав Францію з офіційними та робочими двосторонніми візитами 6 разів, у той час як французька сторона провела лише один державний візит у 1998 році. [13]

Після початку російської агресії проти України в 2014 році, зміцнення двосторонніх відносин помітно зросло, коли Франція висловила однозначну політичну підтримку України, засудивши анексію Криму і підтвердивши відданість суверенітету України у її міжнародно визнаних кордонах. Політичні контакти на вищому рівні та економічні зв'язки між країнами значно зростали. Пізніше, коли військова агресія поширилася на східні території України, Франція, спільно з Німеччиною, очолила дипломатичні зусилля з вирішення ситуації, ініціюючи переговорний процес у «нормандському» форматі.

Окрім цього, з 2014 року спостерігається значна активізація українсько-французьких контактів. У 2015 році, рівень політичного діалогу був найвищим за всі попередні роки двосторонніх відносин. Під час одного з робочих візитів вищого керівництва країн була проголошена Спільна декларація Президента України та Президента Французької Республіки (22.04.2015), яка окреслила короткострокові пріоритети співпраці країн. [10]

Крім того, відбувається активний розвиток міжрегіонального співробітництва між Україною та Францією. Наразі на території Франції діють Почесні консульства України у Новій-Аквітанії та О-де-Франс на чолі з Л.Фортемом та Е.Мурманом відповідно. Відкриття, зокрема, Почесного консульства України в О-де-Франс дозволило поживити контакти в рамках міжрегіональних побратимських зв'язків між Ліллем та Харковом, вперше встановлених ще в 1978 р.

В січні 2020 р. попередній Посол України у Франції О.Шамшур взяв участь у III Асамблеї міст з питань майбутнього Східного партнерства ЄС на тему "Майбутня

політика східного сусідства: зосередитися навколо територіальних органів влади", що відбулася в м. Тур та Орлеан.

Перша така Асамблея відбулася в червні 2018 р. в м. Сен-Бріє. Вона була присвячена україно-франко-польському регіональному співробітництву. Друга Асамблея була проведена у квітні 2019 р. в Києві і була присвячена співробітництву між органами місцевого самоврядування у контексті стратегії розвитку Східного партнерства 2020. У заході взяла участь численна французька делегація, а також близько 40 представників місцевих громад України, Польщі та інших країн. [5]

Якщо вторгнення Росії до України 2014 року і захоплення Криму змусили Париж уважніше ставитися до України, то повномасштабне російське вторгнення до України відкрило нову главу україно-французьких відносин. За кілька років Україна стала критично важливою для Франції, що можна прослідкувати у активному розвитку міждержавних відносин, спільних деклараціях та візитах на вищому рівні.

У вересні 2022 року Верховну Раду України відвідала делегація французьких парламентаріїв на чолі з Головою Національних зборів Франції Яель Брон-Піве. Результатом зустрічі українських та французьких парламентаріїв стало підписання Меморандуму про парламентське співробітництво між Національними зборами Французької Республіки та Верховною Радою України датоване 29 серпням 2022 року. [10]

Під час зустрічі у Парижі 14 травня 2023 року президенти України та Франції знову висловили рішуче засудження тривалої військової агресії Росії проти України. Франція підтвердила свої наміри продовжувати надавати політичну, фінансову, гуманітарну та військову підтримку Україні настільки, наскільки це буде потрібно, як на індивідуальному рівні, так і через міжнародну співпрацю в рамках Європейського Союзу, НАТО, ООН та в інших форматах.

Крім того, у Спільній Декларації зазначалось повне підтримання Францією Комісії Україна – НАТО як платформи для подальшого зміцнення та розширення поточної співпраці, з метою допомоги Україні подолати шлях до євроатлантичної спільноти відповідно Бухарестської декларації. [12]

У середині лютого 2024 року, відбулась визначна подія у відносинах між Францією та Україною, а саме підписання двосторонньої угоди про міждержавне співробітництво у сфері безпеки. Загалом, договір передбачає надання Україні допомоги у сфері безпеки, забезпеченням сучасним військовим обладнанням в сухопутній, повітряній, морській, космічній та кібернетичній сферах.

Більш того, Франція зобов'язалась сприяти розвитку українського оборонно-промислового комплексу, включаючи залучення інвестицій, розвитку виробництва на території України та спільне виробництво необхідних видів озброєння і боєприпасів.

Двостороння угода також має положення, що присвячені співпраці в сферах інформаційної та кібербезпеки, посилення захисту критичної інфраструктури, розвиток співробітництва в розвідці та контррозвідці, а також боротьбі з організованою злочинністю. [19]

Завдяки цій угоді Україна та Франція збільшать глибину своєї співпраці та партнерства, що відповідає їх спільним інтересам у захисті міжнародного правопорядку, збереженні миру та основних прав і свобод людини.

Учасники заявляють, що безпека українців є невід'ємною складовою безпеки європейців та людства загалом. Французька влада зазначає, що майбутній вступ України до НАТО вніс би вагомий внесок у збереження миру і стабільності у Європі. Крім того, учасники угоди погоджуються координувати та посилювати спільні заходи для підтримки зусиль з приєднання України до НАТО.

Основними елементами довгострокових зобов'язань Франції стосовно України у рамках цієї угоди є:

- Надання необхідної підтримки Україні у відстоюванні та відновленні її територіальної цілісності в межах міжнародно визнаних кордонів, а також у проведенні економічного відновлення та відбудови територій.
- Запобігання будь-якій новій агресії з боку Російської Федерації та активне стримування таких дій, а також прийняття необхідних заходів у разі виникнення такої ситуації.

- Підтримка зусиль з інтеграції України до європейських та євроатлантичних інституцій, зокрема, підтримка вступу України до Європейського Союзу та співпраця з НАТО. [15]

РОЗДІЛ 2.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ ПІД ЧАС ПЕРШОЇ КАДЕНЦІЇ Е. МАКРОНА

Франція — одна з ключових країн Заходу, що формує європейську та світову безпеку. Складно переоцінити наскільки такий союзник як Франція важливий для України, бо Франція виступає за захист українського суверенітету та має роль ключового гравця європейської безпеки. [1]

Зовнішньополітичні стратегії Парижа завжди відображали прагнення Франції бути провідним гравцем у Європі. У сфері атлантичних відносин Франція має розглядати можливість зменшення співпраці зі Сполученими Штатами та Великою Британією, оскільки ці країни можуть намагатися впливати на політику Парижа. Замість цього, Франція повинна шукати спільні підходи з опонентами Лондона й Вашингтона, особливо з Росією, яку вона розглядає як потенційного стратегічного партнера.

На європейській арені, важливо, щоб Франція зберігала своє провідне положення перед Німеччиною, у конкурентній боротьбі за перевагу в регіоні. Рівний партнерський зв'язок з Берліном призвів би до розширення впливу конкурента, що не відповідало б інтересам Парижа.

Шарля де Голля вважають засновником такої стратегії. Під час свого президентства у період з 1959 до 1969 року, де Голль прийняв ряд рішень, що підкреслювали самостійність Франції. Наприклад, він вивів країну з військового командування НАТО, виступав проти війни США у В'єтнамі та розвивав відносини зі СРСР, задля демонстрації своєї незалежності у відношенні до політики Сполучених Штатів.

Крім того, Франція розширює свій вплив у Європі та світі шляхом активної зовнішньої політики та створення коаліційних зв'язків з іншими країнами. Напрямки, які Париж може обирати для збільшення свого впливу на міжнародній арені, включають у себе міжнародні питання, що виникають у контексті політики

Європейського Союзу. Зокрема, враховуючи конфлікти між Росією та Україною, а також у меншій мірі між Росією та Грузією. [4]

Україно-французькі відносини протягом тривалого періоду були обмеженими, оскільки основний фокус французької зовнішньої політики був спрямований на південне сусідство, а не на східне, та переважно зосереджувався на відносинах з Росією. Інші країни, утворені на теренах колишнього Радянського Союзу, розглядалися французами як країни що знаходяться під впливом Росії. Внаслідок цього, у взаємодії з Україною довгий час відчувалася певна пасивність, порівняно з динамічним розвитком українсько-російських відносин.

Не без підстав експерти з міжнародних відносин зараховували Францію до країн, які з певним розумінням відносяться до дій Росії на світовій арені, зокрема, це пояснюють неоднозначне ставлення Парижа до конфлікту між Росією та Україною. Географічне положення Росії та Франції визначає фактор "легітимного інтересу", який не передбачає конкуренції за вплив на країни Східної Європи. Протягом значного періоду часу Москві вдавалось переконувати Париж у своєму значущому впливі на колишні республіки Радянського Союзу і сформуванню уявлення про існування "легітимних російських інтересів" у цьому регіоні. До такого ступеня, що навіть анексію Криму французьке суспільство прийняло досить спокійно. [1]

Економічний фактор також відіграє важливу роль у формуванні пріоритетів зовнішньої політики Франції, що стикається з наслідками санкцій, накладених на Росію. До 2014 року Російська Федерація була одним з головних зовнішньоторгових партнерів Франції. Крім того, слід врахувати ще два аспекти, пов'язані з інтеграцією України в європейський економічний простір. Зокрема, вступ України до ЄС буде вимагати значних витрат з боку бюджету Європейського Союзу. Також, деякі галузі української економіки можуть стати конкурентними для певних європейських країн, зокрема для Франції у секторах аерокосмічної та агропромислової промисловості. [13] Таким чином, з економічного погляду для Франції вигідніше підтримувати та розвивати відносини з Росією, ніж з Україною.

Отже до повномасштабного вторгнення Росії, французи вважали, що російську проблему слід вирішувати твердо, звичайно, але також шляхом стратегічного діалогу,

в якому визнаються законні інтереси Москви. Цей погляд на відносини з Москвою майже не поділяли інші європейці. У свою чергу, протягом певного періоду часу, Україна не приділяла достатньо уваги вдосконаленню своїх зв'язків з країнами Європи, зокрема з Францією. Однак, можна було прослідкувати за активізацією співпраці між Києвом та Парижем через російську агресію по відношенню до України.

Війна біля кордонів Європейського Союзу демонструє необхідність зміцнення військового потенціалу континенту – те, за що президент Еммануель Макрон виступає з 2017 року. Дійсно, ядерна Франція – з найпотужнішою армією в ЄС, процвітаючою оборонною промисловістю, партнерство у сфері безпеки зі Сполученим Королівством і місце в Раді Безпеки ООН – має найкращі повноваження для керівництва таким проектом. [46]

Для Франції зовнішня політика — це не лише досягнення національних інтересів. Це також вправа в політиці ідентичності, перформативний акт, який підкреслює, що республіка все ще має значення. «Протистояй!/Доведи, що ти існуєш!», — кричала Франс Галле в одному з найбільших французьких поп-хітів 1980-х років. [50]

Прийшовши до влади у 2017 році, новий президент Франції не лише представив себе як молодого та амбіційного лідера країни, а й висловив свій намір реформувати Європейський Союз у різних аспектах та стати провідником єдиної Європи. Однак стратегічні помилки у спілкуванні з окремими країнами, нестача авторитету на початку його каденції, внутрішні проблеми та міжнародні труднощі, що протистояли Франції, перешкоджали Макрону в повній реалізації його завдань протягом першого терміну на посаді президента.

Франція має активне громадянське суспільство та безліч профспілок для захисту прав людей, французи завжди бурхливо реагують на зміни та відстоюють свої права та інтереси. Їх менталітету не притаманно довіряти обіцянкам лідерів про світле майбутнє. Це призводило до того, що попередні президенти відступали від своїх реформаторських ініціатив під тиском суспільства, проте навіть здатність «слухати

людей» не завжди перекладалася на виборчий успіх. Французи, хоч і незадоволені окремими реформами, але все ж таки усвідомлюють необхідність змін. [14]

Реформування, як внутрішньої так і зовнішньої політики Франції, стало основною темою президентських та парламентських виборів 2017 року. Еммануель Макрон виступив з інноваційними ідеями та методами реформування внутрішньої політики, випереджаючи конкурентів.

Макрон поставив Європу в центр своєї передвиборчої кампанії, а ідея європейської стратегічної автономії, яка пізніше була перейменована на європейський суверенітет, була золотою ниткою, що з'єднувала його політику. Зокрема, це включало збільшення інвестицій у ключові сектори, включаючи електронні чіпи, космос і оборону, а також покращення регулювання стратегічних галузей, таких як онлайн-платформи та цифрові гіганти.

Макрон переконаний, що лише сильний Європейський Союз дозволить Франції зробити так, щоб її почули у світі, але окрім цього прагматичного погляду на союз, він також твердо вірить у чітку європейську ідентичність. Відповідно, він обіцяє зміцнити могутність Європи через підвищення енергетичної автономії, значні інвестиції в європейських технологічних лідерів, а також зміцнення можливостей і співпраці європейських військових. [30]

Коли 7 травня 2017 року Макрон святкував перемогу на виборах, було мало тих, хто вірив у здатність пройти через французьку партійну систему та змінити її, обіцяючи побудувати сучасну Францію на її руїнах. Макрон встановив величні цілі: не лише відновити країну, а й оживити її велич та, подальше, велич Європейського Союзу. [7]

Для досягнення цього відродження було заплановано проведення сотень реформ. Макрон створив свою партію «прогресистів» з нуля, головним чином з нових облич. Він склав уряд з міністрів різних ідеологічних спрямувань - консерваторів, соціалістів та непартійних. Серед них були як новачки, так і досвідчені політики, готові слухатися молодого президента та втілювати його стратегічне бачення. Він створив систему, де всі керівні позиції контролюються ним та його близькими співробітниками. [14]

Більшість виборів останнім часом вигравали політики, що просували антиєвропейські гасла. На відміну від них, Еммануель Макрон переміг з рішучою проєвропейською позицією. Французи насолоджуються зовнішньополітичними кроками свого молодого президента. Протягом десятиліть країна перебувала у другорядному та непомітному стані, а новий президент зумів за лічені місяці повернути її на міжнародну арену. Макрон невтомно працює над збільшенням впливу Франції у колишніх колоніях Західної Африки, втручається у вирішення кризи в Сирії, приєднується до військових операцій, пропонує мирні ініціативи та активно виступає в кожній міжнародній кризі. [7]

У своїй намагання провести реформи та забезпечити собі повторний термін, Макрон застосовував класичну тактику: радикальні та оперативні зміни у першій половині свого президентства, сподіваючись на перші ознаки успішної реформи, підкріплені соціальними програмами, у другій половині свого періоду на посаді. Однак його рейтинг поступово падав, що змусило його перейти до наступної фази раніше, ніж очікувалося. Макрон продемонстрував готовність приймати непопулярні та радикальні рішення незважаючи на масові протести, ввівши чимало нововведень у політичне життя Франції.

Однак, замість продовження прогресивних реформ, Макрон все більше починав акцентувати на політиці безпеки та жорсткому підході до імміграції, що знаходить підтримку серед французів. Одночасно французький президент шукав швидких та вражаючих перемог у зовнішній політиці. Замість обговорення перезавантаження ЄС, що потребує виснажливих переговорів з державами-членами та європейськими інституціями, а також значного прогресу в перетворенні французької економіки, все частіше йдеться про двосторонні зустрічі з Росією, шлях до яких вважається менш складним. [14]

З моменту вступу на посаду Еммануель Макрон зробив зміцнення європейського оборонного потенціалу центральною опорою своєї зовнішньої та оборонної політики. У жовтні 2019 року в інтерв'ю *The Economist* він сказав, що «Європа має стати автономною з точки зору військової стратегії та можливостей» і «відновити військовий суверенітет». Він також неодноразово пов'язував цю ідею з

думкою, що Європі «потрібно відновити стратегічний діалог з Росією», як він сказав у тому ж інтерв'ю.

У лютому 2020 року Макрон висловив більш формалізовану версію цих поглядів у промові щодо політики оборони та ядерного стримування Франції. Він зазначив, що вирішальні дебати про глобальну безпеку не повинні відбуватися «над головою європейців, у прямих і ексклюзивних відносинах між Сполученими Штатами, Росією та Китаєм». Далі він наголосив на важливості Росії в цьому відношенні: «Наша безпека ... залежить від нашої здатності більш автономно брати участь у справах наших східних сусідів... обороноздатність та безпека європейських громадян не може бути забезпечена без політичного бачення, яке спрямоване на поступове відновлення довіри та розвиток відносин з Росією». [40]

Однак, геополітична ситуація змінилась з початком повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році. Безпосереднім наслідком російської агресії стала реорганізація внутрішнього балансу сил у Європі. Для більшості європейських держав, включно з Францією, загрози зі Сходу були не першочерговими порівняно з південними загрозами. Сьогодні ж немає жодних сумнівів, що загроза зі Сходу повертається на перший план. [49]

Вторгнення Росії в Україну повністю змінило план президента Макрона на першу половину 2022 року. Використання ротаційного головування Франції в Раді Європейського Союзу під час кампанії за президентство вдома розглядалося як головний виклик Макрона, але війна в Україні ледь не поставила його під удар.

Війна залишається життєво важливою проблемою для всієї Європи, і її наслідки далеко не очевидні. Яким би не був її результат, війна вже виявилась переломним моментом, який змусив європейців переглянути європейський порядок безпеки. [23]

Протягом багатьох років Макрон виконував свою роль спадкоємця таких французьких лідерів, як Шарль де Голль і Жак Ширак, які трималися на відстані від очолюваного США альянсу НАТО і, у випадку Ширака, відкидали занепокоєння Східної Європи. [12] У 2018 році Макрон назвав НАТО «мозком мертвим» — маючи на увазі безвихідь альянсу через розбіжності стратегічних інтересів. Тим не менш, Макрон постійно стверджував, що сильніший ЄС, у тому числі через оборону,

ідеально сумісний з НАТО. З початком повномасштабного вторгнення в Україну, Макрон почав наголошувати на необхідності сильного НАТО в Європі. [30]

Управління відносинами з Росією та східноєвропейська безпека, з ширшої точки зору, не є традиційними пріоритетами французької зовнішньої політики порівняно, наприклад, з безпекою на південних околицях Європейського Союзу. Проте початок цієї серйозної кризи змусив Макрона, який роками наголошував на необхідності зміцнення Європи в міжнародній безпеці — спочатку названої європейською стратегічною автономією, а потім перейменованого на європейський суверенітет — продемонструвати, як це може виглядати на практиці.

«Сполучені Штати та Росія структурували світ під час холодної війни. Ми більше не в Холодній війні», – сказав Макрон. Саме європейці, а не американці, «живуть поруч з Росією», тому «нам потрібна оборонна політика, і ми повинні визначити для себе архітектуру безпеки, а не делегувати це завдання». [44]

Макрон відвідав Москву для переговорів із президентом Володимиром Путіним за кілька тижнів до вторгнення Росії в лютому 2022 року. Зберігаючи майже таку ж позицію, як і його союзники по НАТО, коли він намагався переконати Путіна відступити, Макрон також зробив суперечливу заяву про те, що «немає безпеки для європейців, якщо немає безпеки для Росії». [28]

Вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року – наймасштабніший збройний конфлікт у Європі з часів Другої світової війни, дало можливість для європейських лідерів продемонструвати свою здатність координувати європейську військову підтримку без Вашингтона. Франція, зокрема, могла б стати провідним постачальником безпеки в регіоні, а також впливати на зміну порядку безпеки на континенті.

Але підхід Макрона до Москви після вторгнення визначався його прагненням до різних дипломатичних переворотів; це змусило його прийняти різку позицію, яку союзники Франції кажуть, що вони не розуміють і яка не принесла очевидних переваг західній дипломатії. Крім того, військові поставки з Парижа в Україну здійснювалися тихо та блідо порівняно з набагато більшими внесками інших держав-членів Європейського Союзу. [40] Франція завжди була обережною, залишаючись

відкритою для глобального Півдня. В основі її стратегії лежить просування багатосторонності. [49]

Отже, протягом свого першого президентського терміну Макрон продовжував політику свого попередника, Франсуа Олланда, по відношенню до Москви. Ця політика передбачала поступки Росії та збереження статус-кво, включаючи заморожування конфлікту на Донбасі. Її підсумком стали події січня-травня 2022 року, коли спочатку Макрон звертався до Путіна, переконуючи його утриматись від повномасштабного вторгнення проти України, а потім говорив про необхідність поступитись суверенітетом Києву.

Протягом кількох місяців після повномасштабного вторгнення Росії в Україну президент Франції, здавалося, вагався, як поводитися з Росією. Путін був особистістю, яку йому важко було прочитати. В інтерв'ю Economist у 2019 році Макрон намалював картину того, як, на його думку, логічно Путін зрештою прийде до розуміння того, що йому потрібно буде сформулювати «проект партнерства з Європою». Це було великодушне бачення мислення Путіна, яке недооцінило грізну історичну першість українського питання.

Макрон неодноразово спілкувався зі своїм російським колегою після того, як Москва почала атаку на Україну в лютому. За словами французького дипломата, Макрон «вистрелив собі в ногу», роблячи занадто багато звернень до Москви. [41]

Президент Туреччини Реджеп Таїп Ердоган, з яким у Макрона були суперечливі стосунки, тим часом активно намагався зіграти роль посередника, особисто зустрічаючись як з Путіним, так і з президентом України Володимиром Зеленським.

Як зазначав Макрон: - "Робота дипломата - спілкуватись з усіма, особливо з тими людьми, з якими ми не маємо згоди". «І тому ми будемо продовжувати це робити в координації з нашими союзниками».

Французький президент наполягав на тому, що переговори з Москвою є обов'язковими, щоб уникнути ескалації конфлікту та, зрештою, допомогти встановити умови миру шляхом переговорів, який може вирішити лише Україна. «Франція продовжуватиме розмовляти з Росією» сказав Макрон. «Хто хоче, щоб Туреччина була єдиною державою у світі, яка продовжує розмовляти з Росією?» [39]

В умовах нарощування військової сили Росії та її подальше вторгнення до сусідньої суверенної держави, Макрон почав активні, але безрезультатні переговори з Путіним. У момент, коли він міг взяти кермо в якості лідера Європи, він прорахувався і не зміг перехопити політичну ініціативу. Еммануель Макрон намагався відіграти реальну роль у дипломатичному рішенні. Відтак глава держави хоче виділитися серед інших, але при цьому не ризикувати розсердити Путіна.

В той час коли у Європі, такі політики як, Борис Джонсон, прем'єр-міністр Великобританії, брали на себе ініціативу зі згуртування підтримки президента України та надання необхідної зброї. Під час того, як Джонсон отримував гостинні прийоми у Києві, Макрон спричинив розчарування серед українців, настоюючи на тому, що Путіна не можна принижувати, і висловлюючи думку, що Москва має право на "гарантії безпеки". За словами президента Франції, Україні скоріш за все ще доведеться чекати десятиліття на вступ до ЄС. [41]

У той час як США є найбільшим покровителем і найважливішим союзником України, що стосується Європи, Київ має щось на кшталт особливих стосунків з Великобританією, її другим за величиною донором зброї. Натомість Франція йде після кількох менших країн, включаючи Фінляндію та Данію, у списку найбільших донорів зброї для України, складеному Кільським інститутом світової економіки.

Позиція Франції щодо зброї для України була обережною; вона була хорошим, твердим, корисним прихильником України – але вона не в авангарді, на відміну від Великобританії, США та Польщі.

Менший внесок Парижа тут можна пояснити його історією. Франція, боязка у своїх матеріальних зобов'язаннях, не має такого ж минулого з Росією, як Сполучені Штати та Великобританія. Холодна війна пояснює більш рішучі позиції Вашингтона і Лондона з початку повномасштабної війни в Україні.

Франція хотіла б бути однією з перших держав порядку, яка досягла дипломатичного врегулювання для припинення війни, в той же час, очевидно, на боці України у війні. І Макрон намагається замкнути це коло, іноді висловлюючись таким чином, що не сприяє дипломатичному профілю Франції. [28]

За словами Макрона в інтерв'ю французькій регіональній пресі, причина, чому ми повинні бути обережними, полягає в тому, що «коли бойові дії нарешті припиняться, ми повинні мати можливість побудувати шлях виходу за допомогою дипломатії». [49]

Позиція Парижа, безумовно, стала більш жорсткою, особливо після 24 лютого. Для Франції необхідно зупинити російську військову операцію, у тому числі із застосуванням зброї, та відновити територіальну цілісність України. З іншого боку, вважає Париж, повний розрив зв'язків із Москвою був би контрпродуктивним – у тому числі, в середньостроковій перспективі, для України. Навіть якщо результати діалогу будуть мізерними, з ним необхідно буде вступити в дискусії для забезпечення мирних переговорів на користь самої України. [37]

Початкові дипломатичні ініціативи Франції з Путіним викликали негативну реакцію країн Центральної та Східної Європи. Франція загалом і Еммануель Макрон зокрема традиційно піддаються критиці з боку більшості країн колишнього Східного блоку, що приєдналися до ЄС, за їхню ймовірну помірність по відношенню до Москви. Однак, варто зазначити, що Париж все ж таки протягом десятиліття надавав Україні суттєву підтримку.

Європейська політика Еммануеля Макрона, схоже, надавала перевагу історичному західному центру тяжкості Європи на шкоду державам-членам Великого розширення 2004 року. [37] Однак, центр тяжіння в Європі зміщується на схід, тому Франції потрібна підтримка не лише від традиційних союзників, таких як Німеччина, Італія та Іспанія, але й від інших країн, якщо вона бажає впливати на неминучі зміни.

Таку поведінку з боку Макрона, який прагне піднесення Франції та Європейського Союзу як впливових сил на міжнародній арені, можна пояснити тим, що він розумів загрози енергетичної та економічної кризи для Європи, які могли виникнути після початку повномасштабного наступу РФ в Україні.

Французький президент Еммануель Макрон пішов на великий ризик, висунувши себе як людина Європи в Москві, на перших етапах повномасштабної війни в Україні. Але хоча його кампанія з переобрання, приносила користь, його дії все ще викликали неоднозначне сприйняття за кордоном – і не вперше. [48] Проблема

Макрона в минулому часто полягала в тому, що його зовнішня політика була непослідовною.

Також, схильність Франції та інших партнерів до скептицизму стосовно підтримки Києва на початкових етапах війни викликана переконанням, що Україна не зможе витримати натиск російської армії, і, отже, небажанням ризикувати втратою фінансових і військових ресурсів. Однак, помилковий розрахунок щодо сценарію війни призвів до формування образу Макрона як занадто обережного, а навіть слабкодухого політика, який не може виступити лідером об'єднаної Європи. [4]

Виконуючи місію відродити міцний і довгостроковий вплив Франції у світі, Макрон намагався просувати Францію як важливого та впливового гравця в міжнародній безпеці, але на цьому шляху зіткнувся з численними перешкодами. [48] Макрон стикається з набагато жорсткішою боротьбою, щоб відновити свою особисту популярність або фактично французький престиж на світовій арені.

РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ ПІД ЧАС ДРУГОЇ КАДЕНЦІЇ Е. МАКРОНА

Перша половина 2022 року стала періодом значних змін у Франції. У квітні країна провела вибори президента або, точніше, переобрала на цю посаду Макрона. А в червні відбулися Національні збори, де перемогла президентська партія «Відродження», хоча вона й втратила більшість. Недовго перед парламентськими виборами виконавча влада також зазнала змін: головою уряду стала Елізабет Борн, представник макронівської партії.

Це в свою чергу призвело до змін у зовнішньополітичному курсі Парижу. Не доречно казати, що позиція Франції на міжнародній арені радикально змінилися, проте більш твердий та рішучий характер важко не помітити. У передвиборчій компанії Макрона можна спостерігати за зміною акценту з економіки країни на її безпеку, що є формалізацією його найбільших досягнень в європейській політиці протягом його першої каденції. [4] Виборча кампанія Макрона зосереджувалася на питаннях зовнішньої політики в контексті посилення ваги Франції в ЄС, війни Росії проти України та стримування зовнішніх зазіхань Путіна.

Вже вдруге Еммануель Макрон був обраний президентом Франції 24 квітня 2022 року. Він отримав підтримку у 58,54% голосів. Ці вибори мали вирішальне значення не лише особисто для Макрона та французів, але й для України та всього Європейського союзу. Поразка Ле Пен стала не лише перемогою Макрона, а й явною перемогою ЄС та НАТО. Якби Ле Пен перемогла, вона зменшила б роль Франції в ЄС. [21]

Перемога Макрона означає, що закон ЄС, як і раніше, дотримуватиметься, як і життєво важлива роль Франції як опори ЄС, і що Макрон продовжуватиме свою програму суверенітету ЄС у таких галузях, як технології, оборона та зміна клімату. Макрон також продовжить тісно співпрацювати з Німеччиною, чому Ле Пен пообіцяла покласти край. Крім того, Ле Пен пообіцяла, що у разі її обрання Франція

вийде з інтегрованої командної структури НАТО і відмовиться передати французькі війська під командування НАТО. Це справді було б сильним ударом по організації у той момент, коли їй найбільше необхідно зберігати єдність перед Росією. Тісні зв'язки Ле Пен з Путіним та російськими банками також були б дуже проблематичними для ЄС та НАТО. [30]

Протягом війни в Україні Франція відігравала ключову дипломатичну роль, пропонуючи підтримку Зеленському та одночасно намагаючись вести діалог із Путіним, щоб уникнути ескалації. Стратегія Макрона у відносинах з Росією виникла з потреби врахувати погляди багатьох французьких виборців щодо існування "хороших росіян", які були утверджені радянською пропагандою. Це також впливало з протистояння з Ле Пен, яка наголошувала перед виборцями, що війна - це погано і її треба уникати, а забезпечення України зброєю Францією є провокацією війни, що неприпустимо. [21]

Але, як зазначалось в минулому розділі, позиція Франції щодо війни в Україні часто зазнавала різкої критики. Бажання президента Франції підтримувати діалог із Володимиром Путіним дратувало багатьох європейських партнерів Франції, а деякі коментатори припускають, що сама Росія розглядала це прагнення діалогу як слабкість Франції. Крім того, заклик президента Франції «не принижувати Росію», на початку червня 2022, викликав різко негативну реакцію, тоді як Вашингтон і Лондон підтверджували свою рішучість суворо покарати російську агресію. [35]

Однак, можна було спостерігати за поступовою зміною в політиці Макрона, ще на початку другого терміну президенства. Радикалізація дій Путіна підштовхувала президента Франції до більш рішучих дій. Макрон бачив, що його здатність керувати в Європі обмежена уявленням про те, що Франція не є добрим союзником. Президент Франції розумів, що це призведе до великих геостратегічних змін і що Франції потрібно було робити певний зсув. [34]

У червні 2022 року Макрон здійснив візит до України зі своїми європейськими колегами, зокрема канцлером Німеччини О. Шольцем, президентом Італії М. Драгі та іншими. Після відвідування місць передбачуваних звірств Росії, президент Франції прийняв рішення збільшити обсяги військової допомоги для України. [6]

На початку 2022 року, Франція головує в Євросоюзі. Можна сказати, що за її сприянням, 23 червня 2022 року, Україна отримала кандидатський статус. Французький лідер висловив підтримку своєї країни та Євросоюзу перемозі України. Таким чином, вона зобов'язала ЄС перейти до нового етапу підтримки Києва: йдеться вже не лише про те, щоб дозволити йому вижити, а й про те, щоб перемогти на полі бою, відновити свій національний суверенітет, утвердити свою ідентичність та відновити свою територіальну цілісність. Це вивело європейську інтеграцію України на новий рівень. [6]

До лютого 2022 року Макрон скептично ставився до додавання нових членів до ЄС, частково через побоювання спровокувати Росію, сказала Марі Дюмулен, директор програми «Велика Європа» у Європейській раді з міжнародних відносин. Схоже, що ситуація змінилася. [34]

Для громадської думки в Східній Європі це довгоочікуваний поворот, оскільки, як ми вже говорили, Еммануеля Макрона часто представляють як прихильника примирення з Росією, про що свідчить полеміка, викликана його заявою незадовго до цього, коли він застерігав від бажання принизити Москву. [37]

У 2022 році Франція значно посилила свою військову присутність на східному фланзі НАТО – в Румунії, а також у Литві та Естонії. І хоча військова підтримка України Францією обмежена порівняно зі США чи навіть Великобританією, її зусилля виявилися особливо корисними на полі бою. І це небезпідставно. Франсуа Гейсбур, один з найвпливовіших аналітиків у галузі оборони в Франції, зазначив, що у випадку бездіяльності Франції у такому масштабному збройному конфлікті, країна ризикує втратити свою вагу та вплив на міжнародній арені. [46]

Крім того, варто наголосити, що Париж має більш автономну політику, якщо порівнювати з іншими державами-учасниками НАТО. Це, зокрема можна пояснити такими факторами як наявність ядерної зброї, та звичним для Франції намаганням менше координувати свої дії з Великою Британією та Сполученими Штатами в питанні ядерного стримування.

Незважаючи на те, що Франція є одним із засновників НАТО, заснування безпекового союзу Британії, Австралії та США у вересні 2021 року (AUKUS) певним

чином погіршило відносини союзників Альянсу. [48] Проте, на початку липня 2022 року, Ентоні Албаніз, що займає посаду прем'єр-міністра Австралії, здійснив візит до Парижу. Під час цього візиту підіймалось питання перезапуску стратегічного партнерства. В свою чергу Макрон здійснив офіційний візит до США, в грудні 2022 року. Там президент Франції заявив, розділяє позицію Байдена стосовно російсько-української війни.

Другий українсько-французький форум 10 березня 2023 року засвідчив, що зміни у Франції, насамперед у владі, щодо України дійсно відбуваються. Перший такий форум відбувся рік тому в Парижі на початку лютого 2022 року. Тоді було відчуття, що французькі еліти відверто не мають розуміння з боку України. Цього разу важливо було почути, що французька дипломатія вже змінила свою думку щодо євроатлантичних перспектив України і відкрито говорить про необхідність «виправити помилку Бухареста».

Протягом усього форуму Україна-Франція незмінним було розуміння того, що відновлення територіальної цілісності України не має альтернативи. Деякі представники французької влади заявили, що точка неповернення у відносинах з РФ давно пройдена. Голова групи дружби «Франція-Україна» в Національній асамблеї парламентарій Бенжамін Хаддад запевнив, що французька влада готується підтримувати Україну зброєю до перемоги та після неї. [16]

Проте якщо допомога Франції зброєю є схваленою і вже стабільною політикою Парижа, то задеклароване на форумі ставлення до євроатлантичних перспектив України стало безперечно важливою новиною. Франція дала поштовх для прийняття рішення на саміті в березні 2022 року.

В уряді Франції визнають, що їхня країна пережила період усвідомлення того, що це нова реальність. Це був складний зсув, оскільки Францію довгий час, вважали однією з ключових держав-скептиків стосовно перспективи вступу України до Євросоюзу. Отже, визнання прагнення України до вступу в ЄС є значною зміною для Франції.

Хоча, президент Франції залишив свої надії на конструктивний діалог з агресором у російсько-українській війні ще у вересні 2022 року, на цьому не

закінчилися його дипломатичні зусилля. Амбіції Макрона полягають у тому, щоб стати європейським лідером, який переміг Росію або принаймні якимось чином розв'язав конфлікт в Україні. Макрон прагнув обговорити майбутні гарантії безпеки для України із різними міжнародними партнерами, включаючи Китай. Це в свою чергу знов викликало неоднозначну реакцію західних країн. [35]

6 квітня 2023 року, під час свого візиту до Пекіна, Макрон провів зустріч з Сі Цзіньпіном, якого часто називають соратником Володимира Путіна. Президент Франції намагався переконати лідера Китаю відмовитись від підтримки російської влади та засудити російську агресію в Україні, називаючи дії Росії «гуманітарними порушеннями».

Проводячи прес-конференцію, президент Франції зазначив, що він і Сі Цзіньпін дійшли згоди з приводу необхідності мирних переговорів. Макрон заявив, що будівництво стійкого миру на Європейському континенті залежить від необхідної та вимоглової розмови, яку потрібно провести з Росією за допомогою дипломатичних зусиль.

«Ми не лише прагнемо припинення конфлікту, але і недоторканості всієї території України», - зазначив Еммануель Макрон. Президент Франції також був переконаний, що може розраховувати на спонукання Росії до розсудливості, з боку Китаю.

«Військова агресія Росії в Україні нанесла удар міжнародній стабільності. Я впевнений, що можу покластись на вас, щоб привести Росію до тями і посадити всіх за переговорний стіл. Нам потрібно знайти міцний мир», - заявив глава французької держави під час розмови з представником Китаю. [11]

Після зустрічі з Сі Цзіньпіном, Макрон зазначив, що Європі варто зменшити свою залежність від США, задля уникнення можливої конфронтації з Китаєм через Тайвань.

Така заява президента Франції викликала резонанс. Журналісти французького журналу «Ле Монд» зазначили, що заява Макрона викликала підозри серед дипломатів. Можливо, такими висловлюваннями, він намагається підштовхнути

Китаї до компромісу, який передбачає ігнорування проблеми Тайваню в обмін на підтримку Пекіна у російсько-українському конфлікті.

Франція завжди намагалась знайти автономне бачення міжнародних проблем і уникала слідуванню проамериканській позиції з багатьох важливих міжнародних питань.

Брюссель і Пекін є ключовими торговельними партнерами. Європейці розглядали це партнерство як інструмент для збереження своїх позицій у світі. Однак, пояснюють експерти-міжнародники, початок російсько-української війни розірвав тісні зв'язки між ЄС та Китаєм і поставив їх по різні сторони барикад. Тепер завданням Макрона, так само як і інших європейських лідерів, які відвідали Пекін, стало знайти способи подальшої співпраці з Китаєм і визначити можливості для збереження відносин. [3]

Після повернення з Пекіну, Макрон почав реалізовувати концепцію «європейської стратегічної автономії», яку він озвучив у Китайській Народній Республіці. Європейський парламент проголосував за створення нових сил чисельністю 5 тисяч військовослужбовців. Однак, намагаючись нейтралізувати американський вплив на політику Європи, французький президент може послабити оборонні можливості ЄС.

Тим паче, незважаючи на зусилля Макрона, Пекін досі не виявив жодних ознак тиску на Москву з метою припинення вторгнення. У Китаї Макрону не вдалося переконати Сі Цзіньпіна. Президент Франції може думати, що переслідує шляхетну справу, але насправді він потрапляє в гру Китаю, ігноруючи загальноприйнятну міжнародну практику та визнаний механізм вирішення міжнародних суперечок.

Макрон страждав від дефіциту довіри зі своїми європейськими партнерами та союзниками через його попередні заяви про те, що НАТО страждає від «смерті мозку», приголомшуючи їх своїм діалогом з Росією і закликаючи не принижувати агресора та будувати «архітектуру безпеки з Росією» навіть після того, як вона вторглася до України. Будь-яка спроба працювати з Китаєм по Україні без повної координації з його європейськими партнерами та США могла б призвести Францію до подальшої ізоляції. [35]

Найбільша проблема полягає в тому, що багато хто в Європі, та й на Заході, просто не бачать або не вірять, що Китай коли-небудь зможе стати чесним посередником у досягненні миру з огляду на сумнівну позицію Пекіна у світі та тісними зв'язками з Москвою. [36]

Під час конференції в Братиславі в червні 2023 року Макрон визнав, що країни Центральної Європи мали рацію у своєму діагнозі щодо безпекової ситуації. Макрон заявив присутнім, що особисто він ніколи не був наївний щодо Росії, але Західна Європа справді не дослухалася попереджень зі сходу. Ця зміна виникає через відчуття того, що попередня політика діалогу з Росією, у перші місяці повномасштабного вторгнення була неефективною [31], як напевно і спроби дипломатичних контактів з Китаєм.

«Макрон був зациклений на ідеї зіграти посередницьку роль між Путіним та Зеленським. І це означало, що він був надзвичайно завбачливим, коли справа доходила до постачання зброї», — сказав Франсуа Хейсбург, старший радник Міжнародного інституту стратегічних досліджень. [41] Але згодом Макрон нарешті зрозумів, що Путін не зацікавлений у переговорах.

У чому французи найбільш суттєво відійшли від своєї давньої позиції, то це у питанні про розширення ЄС. Франція хоче бути на передньому краї дискусії щодо розширення Європейського Союзу. І каже, що підтримуватиме Україну «до перемоги». [34] Підтримавши дві головні вимоги Східної Європи — більш тісну координацію з НАТО та чітку дорожню карту членства України, — Макрон змінює розрахунки всередині ЄС якраз у той час, коли його центр політичного тяжіння зміщується на схід. [38]

В останні місяці Макрон намагався позиціонувати Францію як лідер у питанні розширення ЄС. Тепер Макрон хоче, щоб Франція була «в авангарді» щодо розширення. Макрон також змінив свою позицію щодо НАТО. У своїй травневій промові у Братиславі він відмовився від свого зауваження про те, що Путін повернув НАТО до життя. А на липневому саміті НАТО 2023 року, Франція рішуче підтримала заявку України на вступ до альянсу, здивувавши деяких союзників.

Ця позиція є дивовижною, тому що Франція часто висловлювала подвійне ставлення до НАТО і раніше блокувала плани щодо вступу нових країн до ЄС. Аналітики порівнюють це з «розворотом» або французьким «*zeitenwende*», говорячи про німецьке збільшення витрат на оборону після повномасштабного вторгнення в Україну. [34]

Французькі чиновники розглядають ці зміни не як розворот, а як «прискорення» зрушення, що вже почалося. Один дипломат зі Східної Європи сказав, що розміщення Франції поруч із найзапеклішими прихильниками України, Польщею та країнами Балтії, допомагає заповнити прогалину, залишену обережнішим підходом канцлера Німеччини Олафа Шольца. Німецький чиновник погодився з тим, що це було серйозне зрушення, яке створило новий альянс між Францією та східними державами.

Європейські дипломати кажуть, що простий початок процесу вступу дасть поштовх економічним реформам у Києві, а чіткий шлях до вступу до НАТО підвищить бойовий дух українців та стане сигналом уряду у Москві.

Макрон закликав європейців надати Україні двосторонні гарантії безпеки на саміті НАТО, запропонувати країні захист у період, доки не буде забезпечено членство в НАТО. Макрон розуміє серйозність історичного моменту, з яким зіткнулася НАТО, і хоче відігравати центральну та конструктивну роль. [38]

Французькі дипломати додали, що Франція готова вести переговори з Україною щодо угод, спрямованих на надання їй гарантій безпеки, які допоможуть їй захистити себе у довгостроковій перспективі та запобігти можливим агресіям у майбутньому

Але багато союзників досі задаються питанням, чому Макрону знадобилося так багато часу, щоб прийти до тями, і чи він зіставлятиме слово зі справою — і зброєю — у міру того, як війна триває. Один високопоставлений європейський чиновник сказав, що вони не будуть переконані доти, доки Франція не активізує довгострокову підтримку. Гроші завжди добре говорять про прихильність.

Французькі офіційні особи заперечують, що реакція Франції була рішучою від початку. Вони зазначають, наприклад, що Франція швидко відреагувала після вторгнення, розгорнувши війська у Румунії протягом кількох днів. Але дехто визнає,

що послання президента були непослідовними. І мало хто заперечує, що війна змінила його мислення. [34]

Франція вперше заявила про готовність надати гарантію безпеки Україні 23 травня 2023 року. Потім члени Великої сімки (G7) представили свої довгострокові зобов'язання щодо безпеки України на саміті НАТО у Вільнюсі на початку липня.

Згідно з цим планом, окремі країни будуть надавати двосторонню підтримку, щоб допомогти Києву відобразити російське вторгнення, що продовжується, і стримати майбутню агресію. Гарантії безпеки спричинять чіткі та довгострокові зобов'язання, а також зміцнять здатність України протистояти російській агресії. Гарантії також охоплюватимуть санкції, фінансову допомогу та повоєнну відбудову. [42]

Великобританія стала першою країною, яка підписала подібну угоду з Україною. Крім того, 17 січня 2024 року президент Франції Еммануель Макрон оголосив на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, що Париж планує підписати угоду про безпеку з Україною, наслідуючи приклад Лондона. Франція стала п'ятою країною G7 після США, Великобританії, Канади та Японії, з якою Україна розпочала двосторонні переговори. [43]

Володимир Зеленський прибув до Парижа увечері 16 лютого 2024 року в рамках свого міжнародного турне, щоб зустрітися з Макроном та підписати угоду про гарантії безпеки. Зеленський підписав пакт про безпеку з Францією через кілька годин після укладання аналогічної угоди з Німеччиною. [25]

Угода між Францією та Україною загалом повторює британсько-український договір у своїх формулюваннях, зокрема в питанні юридичних зобов'язань наданих задля забезпечення безпеки України. Президент Франції Еммануель Макрон, як і Ріші Сунак, заявив про політичну прихильність до довгострокового виділення коштів на військову підтримку України в обсягах, порівнянних з британськими.

Десятирічний договір про безпеку з Україною передбачає зобов'язання Парижа з постачання більшої кількості зброї, підготовку військовослужбовців та виділення до 3 мільярдів євро військової допомоги Україні у 2024 році. [15]

«Франція підтверджує, що майбутнє членство України в НАТО зробить ефективний внесок у мир і стабільність у Європі», - йдеться у французькій угоді. Угоди про безпеку також були укладені після того, як вище військове керівництво ЄС попередило, що Росія може становити серйозну загрозу для членів НАТО та ЄС у найближчому майбутньому. «За останні кілька місяців накопичила і посилила свою агресивність – не лише проти України, а й проти всіх нас», – заявив Макрон. Він попередив про «новий етап» загрози з боку Росії «дестабілізації світу, не вагаючись, загрожуючи нашим інтересам».

Існує «агресивна фаза стосовно країн ЄС із діями щодо дезінформації, а також кібератаками, характер яких вийшов за певні межі», додав президент Франції, закликавши ЄС та міжнародних гравців до «колективної відповіді». [25]

Після напружених дебатів нижня палата Національної асамблеї провела необов'язкове голосування щодо урядової стратегії, яка включає двосторонню угоду про безпеку, підписану Макроном і українським лідером Володимиром Зеленським минулого місяця.

Зрештою законодавці підтримали угоду з великою перевагою. Хоча голосування є символічним, воно дало політичним партіям можливість публічно висловити свою позицію щодо стратегії Макрона щодо конфлікту, оскільки вторгнення Росії в Україну триває вже третій рік.

Українські дипломати заявили про свою стурбованість тим, що голосування було не одноставним на користь Києва. Це в свою чергу може негативно вплинути на зусилля Макрона збільшити підтримку Франції найближчим часом. Раніше у вівторок лідер LFI Мануель Бомпард заявив каналу LCI, що голосування в парламенті про підтримку України мало "маскарадний вимір". «Цю угоду вже ратифікував президент, вона не є обов'язковим голосуванням.

У полярному політичному ландшафті Франції війна Росії проти України стала основною актуальною темою. Макрон намагається довести важливість більшої підтримки України, у якій закінчуються боєприпаси, наполягаючи, що безпека Європи поставлена на карту. Макрон зайняв більш жорстку позицію щодо Росії, закликаючи союзників України терміново зробити більше. [32]

26 лютого, за ініціативи президента Франції, глави більшою мірою європейських держав і урядів, зустрілись для обговорення подальшої підтримки України. Після цієї події, Макрон, заявив, про утворення коаліції для постачання країні ракет середньої та великої дальності.

«Найближчим часом ми плануємо обговорити всі ці питання на переговорах, оскільки ми надіслали звернення до багатьох європейських і неєвропейських країн, що мають в своєму розпорядженні необхідні боєприпаси», - сказав Макрон на пресконференції. [2]

На наступній прес-конференції президент підтвердив, що ведуться переговори про можливе введення військ країн НАТО на територію України, і відмовився виключити цю можливість. Свою позицію він обґрунтував необхідністю створити ситуацію стратегічної неоднозначності, щоб ускладнити прийняття рішень російською владою.

Певні події можна розглядати як прямі причини останніх висловлювань французького лідера, зокрема погіршення позиції українських військ на полі бою та невизначеність у трансатлантичних відносинах напередодні президентських виборів у США. Більш жорстка риторика щодо Росії та введення терміну «стратегічна неоднозначність» (який використовується в контексті доктрини ядерного стримування Франції) також має на меті підтвердити прагнення Франції взяти на себе більшу відповідальність за європейську безпеку.

Припущення про те, що західні війська можуть бути направлені в Україну, має на меті підтвердити рішучість Франції захистити незалежну українську державність у разі краху лінії фронту. Згадка про можливе розгортання західних військ також покликана ускладнити розрахунки Кремля, якщо він вирішить посилити свої військові операції від кордону з Білоруссю або розпочати такі операції проти Молдови.

Кілька країн, зокрема Литва, Естонія та Канада, підтримали зауваження французького лідера. Натомість канцлер Олаф Шольц рішуче виключив участь німецьких військ у будь-яких операціях в Україні. Подібним чином відреагували уряди Великобританії, США, Польщі та інших країн. Міністерство закордонних справ

Франції уточнило, що Франція не планує залучати свої війська до бойових дій проти Росії, і що будь-які західні війська, розміщені в Україні, можуть виконувати тренувальні або допоміжні функції. [31]

Зауваження Макрона викликали величезний резонанс, змусивши союзників дистанціюватися від нього, за одним-двома більш радикальними винятками. Можна було очікувати, що така реакція змусить французького президента відмовитися від своєї заяви, але сталося зовсім навпаки

Якщо, у минулому Макрон піддавався критиці з боку України та східноєвропейських союзників, то наразі Макрон змінив тактику. Президент Франції, який після початку війни в Україні проводив постійні розмови з Володимиром Путіним і наголошував на важливості збереження каналів спілкування та діалогу, змінився. [27]

Президент Франції тепер взяв на себе мантию одного з найсильніших союзників України, пообіцявши підтримку «до перемоги», прагнучи очолити такі питання, як членство в НАТО та військова підтримка, тоді як європейці стурбовані тим, що підтримка США слабшає з зростаючими побоюваннями, що потенційне президентство Дональда Трампа може позбавити Україну її найважливішого союзника.

Президент Франції, в інтерв'ю перед своїм візитом до Чехії зазначив, що його країна не має найближчих планів надсилати війська в Україну, після дискусій з чеським прем'єр-міністром Петром Фіалою та президентом Чехії Петром Павелом. Однак, він заявив, що європейські союзники не повинні поводитися боягузливо щодо підтримки Києва. У четвер він повідомив лідерам французької партії, що підтримка України «немає червоних ліній» і «немає обмежень», стверджуючи, що «обережний» підхід лише надасть Росії значну перевагу. [27]

Макрон, якого довгий час вважали млявим у своїй підтримці України (військовий внесок Франції є нижчим від деяких інших і далеко від того, що ми могли б зробити), розумів, що повідомлення, яке потрібно надіслати Росії, має бути терміново кількісним, враховуючи драматичну нестачу боєприпасів та окремих видів зброї серед українських вояків. Потрібно було щось нове.

Президент прямо бажав вказати на основну реальність, про яку досі мовчали політичні лідери. Перед обличчям тотальної російської війни не лише в Україні, а й в Грузії, Сирії, Білорусі, Африці та її війною проти демократій загалом. Ілюзія мала померти.

Таку війну не можна виграти, воюючи з тилу України чи через посередництво. У якийсь момент ми маємо втручатися, і чим швидше, тим краще, тому що з плином часу ризики, пов'язані з країною, яка масово переозброюється та перейшла до повної воєнної економіки, посилює ризик. Увечері 26 лютого Макрон вперше заявив, що Росія повинна зазнати військової поразки, тоді як раніше казав лише, що вона не повинна перемогти. [33]

Нещодавно у розмові з французькою телекомпанією BFM TV Зеленський зазначив, що в його зруйнованій війною країні немає потреби у французьких сухопутних військах, поки «Україна тримається». Зеленський, крім того, заявив - «Ваші діти не загинуть в Україні». [32]

Агресивна позиція президента Франції, окрім ескалації напруженості, призвела до напруження відносин між союзниками, сприяючи зростанню розколу між Берліном і Парижем, якого не було з початку конфлікту. Міністр оборони Німеччини Борис Пісторіус відповів деяким обуренням на зауваження Макрона, припустивши, що наразі немає необхідності обговорювати розгортання військ або сумніватися в хоробрості. За даними POLITICO, давня напруженість між Францією та Німеччиною посилилася через розбіжності щодо підтримки України. У Берліні особливо негативно ставляться до того, що Макрон представляє себе як лідера війни, особливо враховуючи нижчий рівень військової допомоги Києву з боку Парижа порівняно з внесками Берліна.

Як раніше заявляли угорські консерватори, заяви Макрона справді можна розглядати як потенційний початок кампанії на виборах до Європейського парламенту. Це особливо актуально з огляду на падіння популярності його партії *La République En Marche* (LREM) у Франції, і те саме можна сказати про *Renew* в ЄП. Однак нещодавнє дослідження, проведене Фондом *Századvég*, показує, що виборці по всій Європі дистанціюються від риторики президента Франції.

Дослідження показує, що більше двох третин громадян ЄС і Великої Британії виступають проти того, щоб їхні відповідні країни розмістили війська в Україні. Крім того, дослідження підкреслює, що в жодній з опитаних країн більшість респондентів не підтримують допомогу Києву через розгортання військ. Подібна ситуація і у Франції. [27]

Макрон може стратегічно позиціонувати себе як сильного та напористого лідера у світлі потенційного переобрання колишнього президента США Дональда Трампа, враховуючи схильність Трампа до жорстких партнерів по переговорах. Однак варто зазначити, що колишній президент відомий своєю пропагандою мирних резолюцій, що робить малоімовірним його приєднання до лідера, який підтримує відверто провоєнну риторику. Такий сценарій може ще більше загострити відносини між Європою та Сполученими Штатами.

Багато хто припускає, що заява Макрона була спрямована на тиск на Росію. Безсумнівно, розміщення західних військ в Україні призвело б до ескалації конфлікту до безпрецедентного рівня, потенційно створивши значний виклик для Москви з точки зору її відповіді — якщо припустити, що Володимир Путін негайно не натисне червону кнопку. Хоча цей сценарій залишається вірогідним, українська реакція, яка характеризується вдячністю за пропозицію, але наголосом на запиті про зброю, а не про війська, припускає, що це не найвірогідніша причина.

Схоже, амбіції Макрона полягають у тому, щоб стати європейським лідером, який переміг Росію або принаймні якимось чином розв'язав конфлікт в Україні. Спочатку він вважав мирні переговори, дипломатію та діалог основними засобами досягнення цієї мети. Однак у світлі несприйнятливості західних союзників Макрон намагається зробити абсолютно протилежне. Макрон хоче очолити Європу, але ні Франція, ні інші західні країни, здається, не бажають йому це дозволити.

Хоча присутність західних військ, безсумнівно, може посилити українські сили, вона також прискорить початок потенційно катастрофічного сценарію — третьої світової війни з високою ймовірністю переростання в ядерний конфлікт. А ми знаємо, що в ядерній війні не буває переможців.

Якщо це справді цілі Макрона, можна очікувати, що його останні заяви є лише верхівкою айсберга. Однак справа не лише в розпалюванні війни чи досягненні повної перемоги над Росією може визначити його спадщину. Завдяки своєму впливу та дипломатичним здібностям Макрон має потенціал відіграти ключову роль у сприянні мирному вирішенню конфлікту. [27]

Коментуючи свої нещодавні заяви про можливість відправки військ в Україну, президент Франції Еммануель Макрон у телевізійному інтерв'ю в четвер заявив, що Франція «ніколи не піде в наступ», але повторив свою мету — зробити так, щоб Росія програла.

«Ми не впевнені, що зможемо це зробити. Ми зараз не в такій ситуації, але ми не можемо виключати прийняття нових ініціатив на європейському рівні. У своєму інтерв'ю Макрон заявив: "Якщо ситуація погіршиться, ми будемо готові, щоб Росія ніколи не перемогла". [47]

ВИСНОВКИ

Франція — одна з ключових країн Заходу, що формує європейську та світову безпеку. Для Франції зовнішня політика це не лише досягнення національних інтересів. Це також вправа в політиці ідентичності, перформативний акт, який підкреслює, що республіка все ще має значення. Зростання впливу Франції в Європі та світі передбачає активну зовнішню політику Парижа та його намагання об'єднувати країни навколо себе.

Початок формування українсько-французьких політичних відносин був не надто динамічним. Франція була однією з перших країн, які визнали незалежність України. Через рік після цього країни підписали договір про взаєморозуміння та співробітництво, який створив основу розвитку міждержавним відносин. Рівень політичного діалогу постійно зростав та розвивався. І загалом вся необхідна система двосторонніх відносин була збудована. Однак, Франція виявляла певну пасивність у відношенні до України, уникаючи трансформувати «український чинник» у фактор протистояння з Росією. Адже французько-російські відносини у той період розвивались більш активно.

У 2014 році, в умовах початку російської агресії проти України, Франція висловила безумовну політичну підтримку Україні, що сприяло значному зміцненню двосторонніх відносин. Безпрецедентно зросли прямі політичні контакти на вищому рівні і одночасно економічні зв'язки між країнами. Пізніше, Франція та Німеччина стали лідерами дипломатичних зусиль з стабілізації ситуації, ініціювавши переговорний процес у «нормандському» форматі.

Війна біля кордонів Європейського Союзу демонструє необхідність зміцнення військового потенціалу континенту – те, за що Еммануель Макрон виступає з 2017 року. Він переконаний, що лише сильний Європейський Союз дозволить Франції зробити так, щоб її почули у світі. Новий президент Франції висловив свій намір реформувати Європейський Союз у різних аспектах та стати провідником єдиної Європи.

Однак, зовнішньополітичні цілі Макрона відрізнялись певною суперечністю: переслідування у своїй політиці національних інтересів поєднувалось із захистом ліберальної демократії в усьому світі; автономність країни на міжнародній арені та прагнення до зміцнення європейської та євроатлантичної солідарності; намагання розвивати особливі стосунки із Російською Федерацією сусідить із критикою її агресивної політики.

Макрон вважав, що Європа має стати автономною з точки зору військової стратегії та можливостей. Він також неодноразово наголошував, що Європі потрібно відновити стратегічний діалог з Росією, а вирішальні дебати про глобальну безпеку не повинні відбуватися над головою європейців, у прямих і ексклюзивних відносинах між Сполученими Штатами, Росією та Китаєм.

Однак, геополітична ситуація змінилась з початком повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році. Внаслідок російської агресії відбулась реорганізація внутрішнього балансу сил у Європі. Для більшості європейських держав, включно з Францією, загрози зі Сходу були другорядними. Початок війни Росії проти України 24 лютого 2022 р. виявився для Франції неочікуваним.

Вторгнення Росії в Україну дало можливість для європейських лідерів продемонструвати свою здатність координувати європейську військову підтримку без Вашингтона. Франція, зокрема, могла б стати провідним постачальником безпеки в регіоні. Але підхід Макрона до Москви після вторгнення визначався його прагненням до різних дипломатичних переворотів. Це змусило його прийняти різку позицію, яку союзники Франції не розуміли і яка не принесла очевидних переваг західній дипломатії. Крім того, військові поставки з Парижа в Україну здійснювалися тихо та блідо порівняно з набагато більшими внесками інших держав-членів Європейського Союзу.

В дипломатії Е. Макрона можна прослідкувати прагнення стати модератором у будь-якій конфліктній ситуації на міжнародній арені та його готовність проводити переговори із усіма світовими лідерами. Однак, Французький президент Еммануель Макрон пішов на великий ризик, висунувши себе як людина Європи в Москві, на

перших етапах повномасштабної війни в Україні. Проблема Макрона в минулому часто полягала в тому, що його зовнішня політика була непослідовною.

Переобрання Макрона на посаду президента у квітні 2022 року, принесло певні зміни у зовнішньополітичному курсу Франції. Хоча не доречно казати, що позиція Франції на міжнародній арені докорінно змінилися, але її більш твердий характер важко не помітити. Виборча кампанія Макрона зосереджувалася на питаннях зовнішньої політики в контексті посилення ваги Франції в ЄС, війни Росії проти України та стримування зовнішніх зазіхань Путіна.

І хоча, у червні 2022 року, президент Франції все ще закликав союзників не принижувати Росію, під час другого терміну можна було спостерігати за поступовою зміною в політиці Макрона. Радикалізація дій Путіна підштовхувала президента Франції до більш рішучих дій. Макрон бачив, що його здатність керувати в Європі обмежена уявленням про те, що Франція не є добрим союзником.

Після відвідування України, Макрон ухвалив рішення посилити надання Україні військової допомоги. Крім того, Франція сприяла наданню Україні кандидатського статусу для вступу в ЄС, 23 червня 2022 року. Це був складний зсув, оскільки Францію протягом довгого часу, вважали однією з ключових держав-скептиків стосовно перспектив України до вступу у Євросоюз.

Хоча, президент Франції залишив свої надії на конструктивний діалог з агресором у російсько-українській війні ще у вересні 2022 року, Макрон прагнув обговорити майбутні гарантії безпеки для України із різними міжнародними партнерами, включаючи Китай. Однак, ця спроба не дала позитивних результатів.

Такі дипломатичні маневри можна пояснити як амбіціями Макрона стати міжнародним лідером, який розв'язав цей конфлікт мирним шляхом, так і історичним прагненням Франції до автономності від проамериканської позиції на міжнародній арені.

Незважаючи на те, що Франція часто висловлювала подвійне ставлення до НАТО, на липневому саміті 2023 року, Франція здивувала союзників, рішуче підтримавши заявку України на вступ до альянсу. Крім того, Макрон закликав

європейців надати Україні двосторонні гарантії безпеки, доки не буде забезпечено членство в організації.

16 лютого 2024 року між Україною та Францією був підписан такий договір. Десятирічний договір про безпеку з Україною передбачає зобов'язання Парижа з постачання більшої кількості зброї, підготовку військовослужбовців та виділення військової допомоги Україні.

Отже, можна стверджувати, що Макрон дійсно змінив свою позицію в багатьох аспектах французько-українських відносин і своє ставлення до російсько-української війни. Ще один підтвердженням цього, стали подальші заяви президента Франції на зустрічах глав держав і урядів європейських країн.

Зокрема він заявив, що союзники України утворять коаліцію для постачання країні ракет середньої та великої дальності. А на наступній прес-конференції підтвердив, що ведуться переговори про можливе введення військ країн НАТО на територію України.

Зауваження Макрона викликали величезний резонанс, змусивши союзників дистанціюватися від нього, за певними винятками. Можна було очікувати, що така реакція змусить французького президента відмовитися від своєї заяви, але президент Франції пообіцяв підтримку «до перемоги», прагнучи очолити такі питання, як членство в НАТО та військова підтримка України.

Безумовно, Макрон прагне стати європейським лідером, який розв'язав конфлікт в Україні. Спочатку він вважав мирні переговори, дипломатію та діалог основними засобами досягнення цієї мети. Однак у світлі несприйнятливості західних союзників Макрон намагається зробити абсолютно протилежне. Хоча завдяки своєму впливу та дипломатичним здібностям Макрон може відіграти ключову роль і у мирному вирішенні конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аудит зовнішньої політики: Україна - Франція. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Aud_Ukr_France_ukr_net_2.pdf (дата звернення 10.05.2023)
2. Зустріч у Парижі. Про що домовилися союзники України. URL: <http://surl.li/tpnff> (дата звернення 10.05.2024)
3. Мирні ініціативи Макрона: про що йдеться і до чого тут Китай. URL: <http://surl.li/hakdf> (дата звернення 10.05.2023)
4. Між амбіціями та реальністю: зовнішня політика Франції за президентства Макрона. URL: <https://adastra.org.ua/blog/mizh-ambiciyami-ta-realnistyu-zovnishnya-politika-franciyi-za-prezidentstva-makrona> (дата звернення 15.04.2024)
5. Міжрегіональне співробітництво між Україною та Францією. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/4771-mizhregionalyne-spivrobitnictvo> (дата звернення 12.04.2024)
6. Особливості зовнішньої політики Франції та військова допомога Україні. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/01/12/osoblyvosti-zovnishnoyi-polityky-franciyi-ta-vijskova-dopomoga-ukrayini/> (дата звернення 10.05.2023)
7. Перший рік Макрона: рятівник і руйнівник. URL: <http://surl.li/tpnek> (дата звернення 22.04.2024)
8. ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ ЩОДО УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКО – РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3792/3461> (дата звернення 17.04.2024)

9. ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/15994/03-Mitrofanova.pdf?sequence=1> (дата звернення 10.04.2024)
10. Політичні відносини між Україною та Францією. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/287-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju> (дата звернення 10.04.2024)
11. Привести Росію до тями”: Макрон звернувся до лідера Китаю через війну в Україні. URL: <https://tsn.ua/svit/privesti-rosiyu-do-tyami-makron-zvernuvsya-do-lidera-kitayu-cherez-viynu-v-ukrayini-2302024.html> (дата звернення 12.05.2023)
12. Спільна декларація України та Французької Республіки. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-ukrayini-ta-francuzkoyi-respubliki-82897> (дата звернення 21.04.2024)
13. Стан та перспективи розвитку відносин України та Франції”. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/stan-ta-perspektivi-rozvitku-vidnosin-ukraini-ta-francii> (дата звернення 19.04.2024)
14. Турборежим Макрона: як почав та як загальмував реформи французький кумир Зеленського. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/02/19/7106553/> (дата звернення 22.04.2024)
15. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Францією. URL: <http://surl.li/tpndr> (дата звернення 15.04.2024)
16. Українські уроки для Франції: як велика війна змусила Париж повірити в розширення НАТО. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/03/13/7157863/> (дата звернення 10.05.2023)
17. УКРАЇНСЬКО-ФРАНЦУЗЬКИЙ ДИСКУРС: ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2021/2021-8-1/24.pdf> (дата звернення 17.04.2024)

18. Українсько-французькі відносини: політологічний вимір в історичній ретроспективі. URL: http://politicus.od.ua/5-6_2018/3.pdf (дата звернення 19.04.2024)
19. Уряди України та Франції підписали двосторонню угоду про співробітництво у сфері безпеки. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/uryady-ukrayiny-ta-frantsiyi-pidpysaly-dvostoronnyu-ugodu-pro-spivrobitnytstvo-u-sferi-bezpeky/> (дата звернення 15.04.2024)
20. Франція — надійний союзник України: як відбувалася трансформація відносин Києва та Парижа. URL: <https://uatv.ua/uk/frantsiya-nadijnyj-soyuznyk-ukrayiny-yak-vidbuvalasya-transformatsiya-vidnosyn-kyyeva-ta-paryzha-video/> (дата звернення 21.04.2024)
21. Чим відрізнятиметься Макрон – кандидат в президенти та Макрон – президент. URL: <https://www.unian.ua/world/makron-pid-chas-drugogo-prezidentskogo-terminu-zminit-svoyu-politiku-prognoz-novini-svitu-11801463.html> (дата звернення 08.05.2024)
22. Чому Франція дає так мало зброї Україні. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63115755> (дата звернення 10.05.2023)
23. A CASE FOR FRENCH LEADERSHIP ON UKRAINE. URL: <https://warontherocks.com/2022/03/a-case-for-french-leadership-on-ukraine/> (дата звернення 26.04.2024)
24. A New Europe Center and Ifri held the III Ukraine-France Forum. URL: <http://neweurope.org.ua/en/tsentr-nova-yevropa-organizuvav-iii-forum-ukrayina-frantsiya/> (дата звернення 08.05.2024)
25. As Ukraine signs French security deal, Macron warns Russia risk reached ‘new phase’. URL: <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/news/as-ukraine-signs-french-security-deal-macron-warns-russia-risk-reached-new-phase/> (дата звернення 10.05.2024)
26. B Total turnaround of France towards Ukraine. URL: <https://defence24.com/geopolitics/total-turnaround-of-france-towards-ukraine-opinion> (дата звернення 09.05.2024)

27. Emmanuel Macron's Bloodlust over Ukraine — What Is the French President Driven By?. URL: https://www.hungarianconservative.com/articles/opinion/emmanuel-macron_war-in-ukraine_escalation_russia_france/ (дата звернення 06.05.2024)
28. France 'not getting the credit it should' for Ukraine support. URL: <https://www.france24.com/en/europe/20230515-france-not-getting-the-credit-it-should-for-ukraine-support> (дата звернення 01.05.2024)
29. France is a reliable ally of Ukraine: how relations between Kyiv and Paris were transformed. URL: <https://uatv.ua/en/france-is-a-reliable-ally-of-ukraine-how-relations-between-kyiv-and-paris-were-transformed/> (дата звернення 07.05.2024)
30. France's Presidential Elections in the Shadow of Ukraine. URL: <https://www.gmfus.org/news/frances-presidential-elections-shadow-ukraine> (дата звернення 29.04.2024)
31. France's rhetorical offensive on the war in Ukraine. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-03-08/frances-rhetorical-offensive-war-ukraine> (дата звернення 08.05.2024)
32. French parliament votes in favour of Macron's Ukraine strategy. URL: <https://www.rfi.fr/en/france/20240312-french-parliament-to-vote-on-macron-s-ukraine-strategy> (дата звернення 07.05.2024)
33. From peace dove to war hawk: Macron's transformation over two years of full-scale war in Ukraine. URL: <https://global.esspreso.tv/world-about-ukraine-from-peace-dove-to-war-hawk-macrons-transformation-over-two-years-of-full-scale-war-in-ukraine> (дата звернення 09.05.2024)
34. Has the war in Ukraine changed Macron? Allies would love to know. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2023/10/04/france-macron-ukraine-support/> (дата звернення 29.04.2024)
35. Macron 'working on secret plan' with China to end Ukraine war. URL: <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2023/04/18/emmanuel-macron-working-with-china-end-ukraine-war/> (дата звернення 01.05.2024)

36. Macron driving diplomatic efforts toward talks between Russia and Ukraine. URL: <https://www.japantimes.co.jp/news/2023/04/19/world/macron-china-help-ukraine-talks/> (дата звернення 01.05.2024)
37. Macron et l'Ukraine : la fin d'un procès en « russophilie » ?. URL: <https://theconversation.com/macron-et-lukraine-la-fin-dun-proces-en-russophilie-185308> (дата звернення 01.05.2024)
38. Macron Is Trying to Get Back on the Right Side of History — and NATO. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-07-08/macron-putin-ties-hold-back-french-nato-push-on-ukraine> (дата звернення 03.05.2024)
39. Macron plugs 'diplomacy of combat', vows long-term support for Ukraine. URL: <https://www.france24.com/en/france/20220901-live-macron-lays-out-french-foreign-policy-priorities-amid-multiple-crisis> (дата звернення 26.04.2024)
40. Macron's response to Russia's war in Ukraine. URL: <https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2023/macrons-response-to-russias-war-in-ukraine/> (дата звернення 24.04.2024)
41. Macron's slow but bold U-turn on Ukraine. URL: <https://www.politico.eu/article/france-emmanuel-macron-ukraine-war-russia-uturn-vladimir-putin/> (дата звернення 29.04.2024)
42. Media: France to finalize bilateral security agreement with Ukraine by start of 2024. URL: <https://kyivindependent.com/france-aims-to-finalize-bilateral-security/> (дата звернення 09.05.2024)
43. Negotiations with France on a bilateral agreement on security guarantees have begun. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/rozpochato-peregovori-z-franciyeyu-shodo-dvostoronnoyi-ugodi-86457> (дата звернення 10.05.2024)
44. President Macron's Unending Russia Diplomacy. URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/28/world/europe/macron-france-russia-ukraine.html> (дата звернення 04.05.2024)
45. Projet de loi autorisant la ratification du traité d'entente et de coopération entre la République française et l'Ukraine. URL: <https://www.senat.fr/rap/195-047/195-0477.html> (дата звернення 12.04.2024)

- 46.The case for defence: How Russia’s war on Ukraine has proved France right. URL: <https://ecfr.eu/article/the-case-for-defence-how-russias-war-on-ukraine-has-proved-france-right/> (дата звернення 10.05.2023)
- 47.Ukraine: Macron accepts possibility of need for troops in Ukraine. URL: <https://www.euractiv.com/section/politics/news/ukraine-macron-accepts-possibility-of-need-for-troops-in-ukraine/> (дата звернення 07.05.2024)
- 48.Ukraine: why Emmanuel Macron’s open line to Moscow has not delivered the international prestige he expected. URL: <https://theconversation.com/ukraine-why-emmanuel-macrons-open-line-to-moscow-has-not-delivered-the-international-prestige-he-expected-178855> (дата звернення 03.05.2024)
- 49.War in Ukraine - France Needs to Reassess its Foreign Policy Options. URL: <https://www.institutmontaigne.org/en/expressions/war-ukraine-france-needs-reassess-its-foreign-policy-options> (дата звернення 24.04.2024)
- 50.Why Macron’s Ukraine Offensive Is Unlikely to be a Winner at Home. URL: <https://ip-quarterly.com/en/why-macrons-ukraine-offensive-unlikely-be-winner-at-home> (дата звернення 06.05.2024)